

Če norci uporabljajo zakon

DR. BOŠTJAN M. ZUPANČIČ, sodnik “

DRAGICA KORADE BORIS JAUŠOVEC

Pravnik, filozof, pesnik, dr. Boštjan M. Zupančič je zadnjih trinajst let sodnik Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu. Pred tem je bil ustavni sodnik, profesor na Pravni fakulteti v Ljubljani in v ZDA. Svoje poglede na krizo, ki se je uradno začela leta 2008, je pred dvema letoma zaokrožil v knjigi pod naslovom Prva od suhih krav. V njej se je osredotočil zlasti na biološke vidike krize. V drugi, Tembatsu, ki je izšla pred nedavnim, pa lucidno, večkrat tudi provokativno osvetluje njene psihološke in družbene posledice nasploh in še posebno v Sloveniji. Gre za knjigo, katere namen je po njegovih besedah "tudi zaprepestiti, da bi se bralec streznil in se ne bi predajal zanikanju".

V Litiji spremljamo te dni tragedijo družine, ki ji je sodišče prodalo na dražbi hišo zaradi 124 evrov dolga komunalnemu podjetju. Ko se nam je že zdelo, da gre za strašno sodno zmoto, nas je predsednik sodišča opozoril, da je pristojna sodnica ravnala zakonito in pravilno in da je to dobra šola za tiste, ki ignorirajo sodne odločbe. Profesor Zupančič, ali je to res dobra šola?

"Konkretnega primera seveda ne morem komentirati. Kar pa zadeva pojasnila te sodbe, bi vendarle rekel, da gre za bolezen vzhodnoevropskih pravnih sistemov: za neverjeten mehaničen pravni formalizem, kjer sodniki ne odločajo po zdravi pameti v kontekstu vsakega primera posebej, ampak mehanično vlečejo sklepe iz neke fiktivne enačbe. Skratka: sodnik mora imeti predvsem zdravo pamet in seveda pravno znanje. Nekdo, ki odloča mehanično, je slabši kot računalnik. To je sicer pravni formalizem, ki je značilen za vzhodnoevropske države."

Samo vzhodnoevropske? Zahodnjaki to delajo drugače?

"Anomalije se dogajajo povsod, ampak kaj takega kot v Litiji se v Franciji ne more zgoditi. V Nemčiji tudi ne."

Zakaj ne?

"Zaradi tega, ker so ljudje, ki sestavljajo strukturo sodstva, drugačni. Pravne fakultete jih drugače rekrutirajo. Pri nas je vir problema pravna fakulteta. Moj znanec je rekel, da vse zlo prihaja iz pravne fakultete. To je zaradi tega, ker vpisna populacija, ki prihaja na pravno fakulteto, sploh ni vnaprej prebrana. Francozi sicer vzamejo vse, ki se vpišejo, ampak od več tisoč recimo na Sorboni jih pride v drugi letnik par sto. V Ameriki in to je veliko bolje - imajo poseben Law School Admission Test, ki nesposobno populacijo izloči že prej, preden pride na fakulteto. Potem je osipa pet odstotkov, ni izgubljenih let in 'faliranih študentov'. Pri nas pa vem za konkretne primere ljudi, ki so bili retardirani in so naredili pravno fakulteto, ker jih nihče ni vprašal, koliko je dva in dva. Potem so takrat na isti

način prihajali skozi pravosodni izpit. Ne vem sicer, kaj se zdaj dogaja, ampak to je trajalo leta in desetletja. In rezultat je tukaj."

In ti ljudje nam sedaj sodijo.

"Seveda. Zato pa se dogajajo take norosti. To je možno samo Sloveniji. Ne vem, no, mogoče je možno tudi v Latviji. Tu ne gre predvsem za vprašanje feminizacije sodstva. To je vprašanje vpisa v prvi letnik pravne fakultete. Profesor Bučar mi je rekel, da to niso sodniki, da so uradniki. Slabi uradniki, je dodal. Slovensko pravosodje je katastrofa."

Na drugi strani litijske tragedije imamo tajkune, ki mnogim dolgujejo mnogo več kot 124 evrov. Zakaj njim nihče nič ne more?

"Nekaj podobnega se je zgodilo na Islandiji. To sceno poznam, ker sem honorarni profesor na tamkajšnji univerzi. Na Islandijo so poklicali Evo Joly, ki je bila zelo znana preiskovalna sodnica norveškega izvora, zdaj na ekološki listi kandidira za predsednico republike. Ugotovila je, da se tistim, ki so bankrot države povzročili, ne more nič zgoditi."

Zakaj ne?

"Ker so oni že vnaprej in preračunano - to je t. i. prededipalno sprevrženi scenarij - vplivali na vsebino kazenske in druge zakonodaje. Pregon pogosto sploh ni mogoč, ker so tiste člene, ki bi pregon omogočali, sprevergli, postavili tako, da jim pravno v resnici nihče nič ne more. Zdaj se Islandci veselijo, če katero od teh njihovih podgan - tako jim sami pravijo - v Londonu sodnik obsodi v zgodbi o izvoru premoženja. Tam sodnik takega prededipalca pokliče in mu reče, naj v treh dneh napravi popis vsega premoženja. Ko ta pride čez tri dni nazaj, prinese samo neki izpisek. Ne, reče sodnik, če ne boš prinesel popisa vsega premoženja, te bom vtaknil v zapor. In ta popis je pod prisego. Če je ta prisega kršena, ga vtakne v zapor za toliko časa, dokler ne sproducira nekaj verodostojnega. Ta sistem v Londonu še deluje, na Islandiji pa ne več. Tako imajo sedaj samo enega političnega grešnega kozla, ki mu sodijo, preostalih 30 islandskih tajkunčkov pa se je izmuznilo. Ker je tudi zakonodaja kontaminirana. Koliko je tega pri nas, ne vem. To bi morali vprašati Gorana Klemenčiča. Zagotovo pa to je en faktor."

In kaj je drugi?

"Drugega vam bodo predstavili kriminalisti. Povedali vam bodo, da sproducirajo toliko in toliko zadev za pregon, jih pošljejo na tožilstvo, od tega pa se potem zgodi samo deset odstotkov stvari, čeprav bi se jih moralo sto odstotkov. No, na tožilstvu pa so mi rekli, da je to, kar prihaja s pravne fakultete, popolnoma neuporabno. Če ta dva podatka povežete, vidite, da se na tožilstvu nekaj ne dogaja. In od tistih desetih odstotkov, ki jih tožilstvo pošlje naprej, pride do končne točke spet samo deset odstotkov."

Zakaj tako malo?

"Ne vem, ampak bojim se, da iz istega razloga, zaradi katerega je bila ta hiša v Litiji prodana zaradi 124 evrov dolga. To je dokaz, da je sistem izgubil stik z realnostjo. Enkrat sem rekel prijatelju zdravniku, če bi vi tako zdravili, bi ljudje cepali kot muhe. Pa me pogleda, naredi psihiatrično pavzo, in

reče: ljudje cepajo kot muhe. Kar je najbolj noro, je to, da pristojni ljudje sploh ne reagirajo, da vprašan sploh ne vidijo. Imunski sistem države se ne odziva."

Kaj to pomeni za nas državljane?

"Da nimate več varstva, da se vam lahko zgodi karkoli, da vam plenijo posestvo zato, ker je poštar narobe odložil pismo s sodnije, pa ga vi niste videli in ste postali predmet fikcije. Če norci uporabljajo zakon, ne more biti nič dobrega. Isto se vam bo lahko zgodilo v zdravstvu ali v kateremkoli drugem velikem sistemu, kjer vsak dan bolj delujejo prededipalci. Oni najboljše delujejo v velikih hierarhijah; dejansko so naredili pohod skozi institucije in jih razsuli."

Vi zagovarjate tezo, da so to krizo povzročili prededipalci.

"Absolutno. In v celoti. "

O čem govorite, ko govorite o prededipalcih?

"Govorim o moških, ki v razvoju sploh niso prišli do Ojdipovega kompleksa. O moških, ki so ostali mamini sinčki, ki od matere niso zanihali k očetu. To zgodbo spremljam že od študentskih let, ko sem naredil raziskavo o psihopatih. Takrat to ni nikogar zanimalo. Fantek se torej mora poistovetiti z očetom, priti z njim v konflikt, se pravi, da ga mora prerasti in začeti svoje življenje. Samo skozi ta konflikt se instalira morala, osnovni program o tem, kaj je prav in kaj ne. V kriminologiji se temu reče normativna integracija. Pri prededipalcih se pa to ne zgodi. To je sijajno prikazano v ruskem filmu Povratek (Return, 2003)."

Zakaj ne?

"Po moji teoriji so vmes udarili pesticidi, ki vplivajo na to, da se še v maternici maskulinizacija možganov zgodi samo delno. Te deformacije lahko opazujete na klinični ravni: od podkožnega maščevja do brade, ki ne raste, glas je previsok ... Poglejte samo politično sceno. To so seveda zunanji znaki, ampak notranji so še pomembnejši: pri takih moških se ne instalira morala, oni nimajo vesti. Delujejo brez mej, brez skruplov. Aristotel pravi v Nikomahovi etiki, da kakšne stvari zaradi moralnih pregrad človek pač ne more storiti. Človek! Za prededipalce pa pregrad ni."

Zdi se, da vaše zgodbo o pesticidih, ki še dodatno vplivajo na to, da moški ostajajo mamini sinčki, nihče ne jemlje zares. Ali pač?

"Ne bo držalo. Na slovenski sceni se o teh stvareh kar odprto govori. Zasluge za to imata predvsem Anton Komat in dr. Gorazd Pretnar. Na zahodu pa vlada medijski molk, čeprav bi to morala biti prvovrstna tema povsod, ampak je agrokemični lobi to preprečil. No, v zadnjem času se vsaj v Franciji o tem več govori. Ampak to ni edini problem. Naslednji problem je, da prededipalcu sploh ne morete dopovedati, da ima problem. Vi ne razumete njega in on ne razume vas. Prededipalci recimo ne vidijo, to jih ne gane, da imamo hude gospodarske probleme, kar je samo še en dokaz za to, da so izgubili stik z realnostjo. Prededipalno stanje je parapsihotično stanje, v njem ni stoodstotnega občutka za to, kar je in kar ni, ljudje se vrtijo v nekem svojem zaciklanem scenariju in se za resničnost preveč ne menijo. To, da je Slovenija makro in mikroekonomsko v izravbanem stanju, se njih ne dotakne. Res pa je, da imajo ti ljudje toliko svojih problemov z lastno istovetnostjo, da jim za zunanje probleme ne ostane veliko energije. V resnici so duševni bolniki."

Ampak vi pravite, da ravno tovrstni ljudje danes zasedajo pomembne položaje povsod, v gospodarstvu, politiki, kulturi. Od kod ta vtis?

"Empiričnih podatkov za Slovenijo seveda nimam. Psihopat po navadi ne pride predaleč, ker je impulziven. Napredujejo pa patološki narcisi in sociopati, ki so manipulativni, znajo šarmirati, so dobri igralci. Oni ne poznajo pristinih odnosov z ljudmi, oni imajo odnose samo z njimi kot viri energije."

In krizo imamo zato, ker nam vladajo taki norci?

"Ob začetku krize sem v Village Voiceu prebral Lieberjev članek, da se je v New Yorku zgodilo to, kar se je, ker tožilstvo ni reagiralo. Se pravi, imunski sistem v New Yorku ni reagiral. To je seveda samo po sebi zanimivo, ampak catch je drugje. Če morate vsakemu za hrbet postaviti policaja za to, da se normalno obnaša, imate krizo. Imunski sistem je preplavljen z virusi in bakterijami. In to je globalni fenomen. Poglejte, kaj se dogaja v ZDA, Rusiji, na Japonskem, Islandiji, v Latviji, Italiji ali Sloveniji. Povsod ista zgodba, ki ne more biti nekaj sociološkega in v tem smislu naenkrat skupnega vsem kulturam. Za tem je kemija. Seveda pa na primer ne morete imeti realnega gospodarstva, v katerem ni sočutja in minimalnih moralnih standardov. To je eno.

Drugo je, da v prededipalnem stanju ni ustvarjalnosti. Oni se lahko gredo malo inoviranja, ampak človek, ki nima instaliranega moralnega programa, a priori ne more biti izviren. Sam se zelo zanašam na ustvarjalnost, v njej vidim rešilni faktor. Ampak za to, da postane ustvarjalnost prvina gospodarske rasti, potrebujete še čas in veliko denarja. Kapitalizem, danes pa sploh, tega ni zmožen misliti, ker se mora denar hitro obrniti. Bolj enostavno kot razviti kako idejo je onesnažiti in počrpati lahek in na goljufiji temelječ profit."

In to je tisto, zaradi česar nosi ta kriza usoden pečat?

"Tukaj sem pristaš Wallersteinove systemske teorije. On napoveduje točko bifurkacije, zloma, na kateri se bo paradigma morala spremeniti. Tega, kaj bo potem, ne ve. Pravi, da po trenutku zloma potrebuješ predvsem domišljijo in da jo bodo bolj odnesle države, kjer vladavina prava še deluje."

Na mladino, ki je po evropskih in ameriških mestih povzdignila svoj glas proti krizi, gledate z nezaupanjem. V ta upor preprosto ne verjamete. Zakaj?

"Bom začel kar s Cameronom. Ko so se začeli neredi v Londonu, je rekel, da to niso nobeni socialni protesti, ampak kriminal. On je sodil po sebi, adekvatno je reagiral in so tisto zatrli v kali. To, kar se je zgodilo v Londonu, se na pohleven način dogaja v New Yorku, v Madridu in tudi v arabskem svetu. Kaj je značilno za ta gibanja? Da so popolnoma brez idej. Podobno je z arabsko pomladjo. Že v času Vietnama, ko je prišla na sceno prva generacija prededipalcev v Ameriki, je slavni Bruno Bettelheim v tem videl nerazrešen Ojdipov kompleks. Takrat so ga skoraj vrgli iz psihoanalitične organizacije. Diagnoza, ki jo je postavil, pa je bila pravilna."

Ampak v arabskem svetu so razmere vendarle drugačne, tamkajšnji režimi so despotski.

"Na površini že, v bistvu pa je to isto. Tudi tam ne vidim resničnega razloga za upor. Nihče me ne bo prepričal, da so ljudje v Libiji, kjer je bil življenjski standard dober, imeli resnične razloge za upor."

Svobode niso imeli.

"Seveda je niso imeli, tudi mi je nismo imeli. Seveda ni bilo demokracije. Je pri nas zdaj toliko bolje? Kaj pa vejo Arabci o demokraciji? Zdaj pa so se kar naenkrat zbudili in zahtevajo demokracijo? Dajte no."

Kako pa pojasnujete množice na arabskih trgih?

"Cia je že ves čas pripravljala teren. To vsi vemo. To delajo povsod, tudi v Rusiji so poskušali na razne načine, tudi preko nevladnih organizacij, pa jim niso pustili. Ampak oni natančno vejo, kako se to počne: sprovcirati prededipalce, da se grejo fajtat, in potem razriti neko Libijo do fundamenta. Vse uničiti. V imenu česa? Danes se v tej pol stoletja trajajoči regresiji več ne ve, kaj je kura in kaj jajce. Predolgo traja."

V imenu svobode, demokracije, človekovih pravic.

"Seveda so tu tudi tihi sopotniki, starejši, ki imajo to v mislih. Ta vidik je tudi prisoten. Ampak pogledjte Libijo. Pogledjte, kakšna je bila prej in kakšna je zdaj in kolikšno ceno je 99 odstotkov tihe večine prebivalstva za to plačalo."

Visoko. Krvavo.

"Previsoko. In še vedno je vse v zraku glede tega, kakšne bodo zdaj demokratične posledice te revolucije. Ne samo v Libiji, tudi v Tuniziji, Egiptu. Seveda je lepo, da to imenujemo arabska pomlad, ampak človek, ki misli, da gre samo za to, mora biti naiven. Veste, če druge stvari delujejo, človek potrpi tudi brez demokracije. Kaj pa je demokracija? Že Churchill je rekel, da je demokracija sicer slab sistem, ampak boljšega ni. Ampak tiste demokracije danes več ni."

Kaj pa je?

"Danes je demokracija postala poligon za spin doctorse à la Blair, na katerem se igrajo igrice, kot oni temu rečejo. Strokovni izraz je pulsion d'emprise, želja po osvajanju nekoga, lažno prepričevanje. Danes zato ne morete imeti demokratičnih volitev, na katerih ne bi na vrh priplavalo blato. V tem procesu pretvarjanja in prepričevanja danes - to pa ni bilo res pred 50 leti - kaj drugega tudi ne more priplavati na vrh. Demokracija kot ravnotežje meritokraciji je predpostavljala minimalne moralne in etične standarde, ampak tega več ni. Demokracija terja veliko mero odgovornosti. Vsaka mera svobode, da ostane spodobna, terja ustrezno mero odgovornosti. To velja zlasti za svobodo tiska."

Zaradi krize, ki se je poveznila čez ves svet, ima Slovenija velike probleme. Ampak po vaši oceni so razmere v Sloveniji še dodatno zakomplicirane. Zakaj?

"Če pogledate, kako so se posamezne države odzvale na krizo, boste odkrili razliko. Nemci recimo so se odzvali čisto drugače, ker je edipalna podstat pri vsaki kulturi drugačna. V Sloveniji pa imate že prirojen materinski kompleks, ki je značilen za vse hlapčevske narode. V takih razmerah oče itak ne more postati predmet istovetenja. Če na to nadgradite še problem kemično pogojene prededipalnosti, dobite eksplozivno mešanico. Norost, kratka."

V čem je norost?

"V tem, da ni nič predvidljivo, da je vse vsak dan bolj surovo in brezobzirno, da je vse obremenjeno, da se kar naprej dogajajo popolnoma nore stvari. Takšne, kot je prodaja te hiše v Litiji. Ampak to je samo simptom. Po mojih mednarodnih izkušnjah je Slovenija ravno zaradi tega podstoječega materinskega kompleksa, ki je deloval že prej, ena najbolj neuravnovešenih kultur. Narod, ki je bil ves čas pod peto velikih narodov, Madžarov, Nemcev, Italijanov, je moral nekako preživeti. To je mazohistični tovor, ki je skozi psihoanalitično razlago instaliran kot neodzivnost na zlorabe v sistemu. Cankarjev Hlapec Jernej in hrbet, ki je biča vaje. In si biča želi. Prej je bil ta bič zunaj, zatiralski. Zdaj smo si ga ustvarili sami in zase."

Saj tudi pri nas prepoznavamo norost, vemo, da je litijska sodba nezaslišana, storimo pa nič. Zakaj ne? Zakaj smo v vsakdanjem življenju tako tolerantni do norcev, ki nam vladajo?

"To ni toleranca. To je mazohizem. Slovenci smo narod mazohistov. Celotni pregovor obstaja: Slovenec Slovincu branjevec. Značilno za mazohiste je, da se zelo radi pogajajo. Kot branjevec. Barantanje je sindrom. Francozi so kar naprej na cesti, kar naprej protestirajo proti nečemu, Slovenci pa barantajo."

Kaj pa tisti: Slovenec Slovincu Slovenka?

"Ta je tudi dober. Vsebuje žensko komponento, pasivnost torej. Spomnite se samo na primer izbrisanih."

Tudi to pojasnujete s prededipalnostjo?

"Seveda. To je nekogaršnji brezobzirni sadizem."

Sociolog Anton Kramberger je pred časom rekel, da imamo v Sloveniji krizo zato, ker smo surovi. Dokaz, kako surovi smo, je naše ravnanje z bosanskimi delavci. Se strinjate?

"Seveda. Saj surovost je sadizem, ki je le druga plat iste medalje. In to je že po opredelitvi prededipalno. To je fiksacija v analno-sadistični fazi. V sredo je bila v Delu objavljena raziskava o spolnih navadah Slovencev. Poglejte, kako Slovenci preferirajo analni seks. Zdaj je to že statistično dokazano. To je informacija non plus ultra. Če jo seveda znaš prebrati."

Pred dvajsetimi leti ste bili kritični do old boysov. Tega, kako se jim je mudilo v kapitalizmu, ki je po vaši oceni že tedaj bil v zatonu, preprosto niste razumeli. Danes ugotavljate, da so young boys še slabši. O čem govorite, ko govorite o young boysih?

"O kliki. Oni delujejo klikaško. Čeprav pretiran in dramtiziran, je zelo lep model za to, kako delujejo, ravno film The Fight Club. To je klika ljudi, ki se grejo svojo jouissance, svoje užitekstvo v kontekstu nekega analno-sadističnega scenarija: enkrat ti mene na gobec, drugič jaz tebe. To je poanta njihovega delovanja. Takšna klika je že uničila Harvard Law School in še marsikaj drugega. Vedno so povezani. Pa ne samo iz pogoltnih razlogov. Njihova razkosana identiteta je odvisna od medsebojne podpore, ki se ji v freudovskem žargonu reče Stimmung. Nimajo stabilne istovetnosti, ker moški, ki niso ločeni od matere, ki te diade niso presekali, tega ne morejo imeti. Zato pa iščejo istovetnostno preživetje v klikah. To imenujejo druženje, ki pa nikakor ni isto druženje, kakor je bilo edipalno druženje pri šanku, v gostilni pred petdesetimi leti."

Zakaj ne?

"Zavoljo tega, ker je fenomenalna razlika med normalnim, edipalnim programom v stiku z realnostjo na eni strani in zelo krhkim egom nekega narcističnega prededipalca, ki kliče potrebuje kot podporo lastni identiteti. Te kliče imajo svoj kolektivni scenarij. Po mojem je to tudi zgodba o predčasnih volitvah, ko so nekateri iz nič naredili instantne 'stranke'. To je zgodba o klikah, ne o političnih strankah."

Zdaj govorite o Jankoviću in Virantu?

"Janković je druga zgodba. To je edipalen maneuver, za katerim je stal Kučan. Virant je nadvse zanimiv. To, kar je naredil po volitvah, je bila veleizdaja. To je bila taka rošada, da je šele na koncu postalo jasno, da je moj študent ta maneuver izvedel zato, da je dobil nekaj več glasov za Janšo. To je tako predrzna, tako neskrupulozna prevara volilnega telesa, da je človek malo zaprepaščen."

Pa je volilno telo to prevaro prepoznalo?

"Ne vem. Koliko se jih je pustilo prepričati Virantu, ki bi bil skoraj prepričal tudi mene? Mi smo za njih po definiciji naivni idioti, ker funkcioniramo v zamejenem edipalnem kontekstu. Koliko pa jih je vedelo, kaj se Virant gre, ko so se z njim poistovetili? Saj vidite, koga ima okoli sebe. Znanstveno dokazan je rek, povej mi, s kom se družiš, in povem ti, kdo si. To, koga Obama vzame v svoj kabinet, je bistvena informacija. Po tem ga lahko presodite."

Lani, ob 20. obletnici osamosvojitve, ste rekli, da niste nad dogajanjem v Sloveniji niti malo razočarani. Res niste?

"Ne. Saj tudi nikdar nisem navijal za osamosvojitvev."

Res je. Da bo po osamosvojitvi vse blato, ki ga premore slovenski narod, priplavalo na površje, ste opozarjali v osemdesetih.

"Saj tudi je. Mislim, da je bila pred osamosvojitvijo socialnopsihološko situacija bistveno bolj zdrava, kakor je sedaj. To je sistem, ki je bolan in se je defenzivno kot školjka zaprl vase. Zdaj ne dobiva več feedbacka iz okolja. Ali pa bistveno manj kot prej."

Ampak po drugi strani je Slovenija dovolj majhna, dovolj odročna, dovolj nepomembna, da bi se lahko izognila vsem velikim norostim, ki razsajajo po svetu.

"Prav obratno. Slovenija je mrtev rokav neke reke, v kateri so se zaredili paglavci, ki sedaj postajajo gospodarji cele mlake. To je bilo prej, v Jugoslaviji, boljše. Dobro, tam je bila tista norost Slobodana Miloševića, ki nam je takrat prišla prav."

Po osamosvojitvi ste se umaknili ne samo iz politike, ampak tudi iz Slovenije. Spremljate iz Strasbourga slovensko politiko?

"Da, poročila lahko spremljaš po računalniku. No, mene to ne deprimira."

In kaj si mislite?

"Hja, totalna zmeda."

Kaj pa evropska politika, je kaj boljša?

"Kakšne so zakulisne igrice med Evropsko unijo, Veliko Britanijo, ki velja za izdajalko Evropske unije, in med Amerikanci, pa ne vem."

Najnovejšega poziva francoskega filozofa Alaina Badiouja k uporabi ste prebrali?

"Ne, nisem, ampak Badiouja poznam in menim, da ne razume problema. Upor se itak že vsaj štirideset let dogaja - kot subverzija. Stvari so spodnesene, institucije zlasti. Vendar upor ne more biti brez idej. Upor brez ideje je revolt. Pravi upor pa mora imeti za sabo neko ideologijo, neko drugačno videnje prihodnosti. Ne pa tako kot ti indignados na trgu v Madridu, ki jih vprašate, kaj bi radi, pa rečejo, o, tega pa ne vemo. Dogaja se upor prededipalcev zoper edipalce. Francoski profesorji zapuščajo univerze, ker pozitivnega transferja v letniku enostavno ni več. Številki sicer nimam, ampak ko grem na fakulteto predavat, čutim tisti mrki, odbojni pogled zato, ker sem možki. Prededipalci v edipalca projicirajo atavističnega prededipalnega očeta, kar je sijajno prikazano v filmu Apocalypto Mela Gibsona."

Ko v zadnji knjigi, v Tembatsu, pišete o ljudeh na položajih, postavite ljudi pod narekovaj. Zakaj?

"Ker človek postane človek v procesu humanizacije. Možki postane človek z asimiliranjem določenih minimalnih moralnih in etičnih standardov. Kar vidite v Hanekejevih filmih, to niso ljudje. To so zveri. Monsters. To ni moj izum. Dehumanizacija je kurantna tema v psihoanalitičnem krogu. Vsaj enkrat na leto imajo psihoanalitiki pri Svetu Evrope v Franciji seminar o dehumanizaciji. Kar se je zgodilo s tisto hišo v Litiji, je vendarle nehumano! Človek tega ne more narediti. Po drugi strani pa moj srbski prijatelj pravi, da je najtežje od vsega biti človek."

V čem vidite vi rešitev?

"V spremembi paradigme, ki se bo itak zgodila."

Vam se zdi nujen satori, preboj v širšo zavest.

"Satori se lahko zgodi. To je pie in the sky, bi rekli Amerikanci. To je prekop iz prededipalnega stanja v postedipalno. O tem sicer pišem v knjigi, a močno dvomim, da je ta prekop možen. No, čas bo pokazal. Mi tega ne bomo videli."

Kako ste prišli do satorija?

"Enostavno. Šest, sedem mesecev karateja, jungovske psihoanalize v Montrealu. Sesutje, dekonstrukcija edipalnega ega in potem reintegracija celega sistema na neki višji ravni. Reset v bistvu. To ni neka mistična izkušnja. To imate v kitajski filozofiji, to je taoizem. To imate tudi v zen budizmu pa pri Platonu v zgodbi iz Simpozija. To je prekop. Ko sem o tem predaval gimnazijcem, je prededipalna mularija to zelo dobro razumela. To nekaj pomeni. Čeprav težko presodim, zakaj in kako so to razumeli, bi vendarle rekel, da je to bilo za veliko bolj inteligentnih otrok nekaj odrešilnega. To, da vejo, da morajo preskočiti v postedipalnost."

Ampak ta prekop lahko naredi posameznik, ne morete pa na ta način spremeniti družbe.

"To sicer ne, sprememba družbe ne more pasti z neba."

Tudi naslov vaše druge suhe krave, Tembatsu, ste našli na Daljnem vzhodu, na Japonskem. Zakaj Tembatsu, zakaj ne kriza ali kar bič božji?

"Nekdo v slovenski pravni hierarhiji, vreden vsega spoštovanja, mi je, ko je prebral besedilo knjige, še preden je izšlo, rekel, pa saj to je cunami. Tsunami je tudi japonska beseda. Tako se mi je posvetilo: tembatsu. Tembatsu je kazen, ki pride dol iz nebes."

Kriza je kazen, ki se je zgrnila nad nas, da bi prišli k pameti, se streznili?

"Nimam namena moralizirati. Morala žal tu nič ne pomaga. Se pa to dejansko dogaja. Sistem se bo nujno znašel na točki bifurkacije, se sesul, da se bo lahko na novo sestavil. Neki teolog mi je rekel, da bo to katarza. Se sprašujem, če se zavedamo cene, ki jo bo človeštvo za to plačalo. Kompleksen sistem kot je bil rimski imperij, se sesuje v nekaj enostavnega, kot je srednji vek."

Pred časom ste rekli, da ste zadnji Mohikanec. Kako se danes počuti zadnji Mohikanec?

"Hm, ne, za zadnjega Mohikanca sem se razglasil prej, ko je šlo za razpad Jugoslavije. K sreči pa nisem zadnji edipalec. Še vedno se da ustvarjati mikroklima normalnosti, lastne Langerhansove otočke normalnosti; le da to terja več napora in obrambe pred napadi od zunaj. Dokaz za to so desetine pošt, ki jih dobivam od ljudi, ki zdaj razumejo problem."

Mimogrede, vesel sem, če se mi kdo oglasi na bmz9453@gmail.com."